

KULTURNO PROPAGANDNI KOMPLET BR. 188, GOD. XII, BEOGRAD, UTORAK, 17. OKTOBAR 2017.

Redakcija: Miloš Živanović, Saša Ćirić; Font Mechanical: Marko Milanković; E-mail: beton@danas.rs, redakcija@elektrobeton.net; www.elektrobeton.net; Sljedeći broj izlazi 21. novembra 2017.

Allen Ginsberg

POEZIJA, NASILJE I PREPLAŠENA JANJAD

Suvremena povijest predstavlja dokument o velikoj i rasprostranjenoj zavjeri da se čovječanstvu nametne jednoulje mehaničke svijesti kao i da se unište svi znakovi i izrazi onog jedinstvenog dijela ljudske osjećajnosti, istovjetne kod svih ljudi, a koju pojedinac dijeli sa svojim Stvoriteljem. Obuzdavanje pojedinca koji razmišlja vlastitom glavom gotovo je dovršeno.

Jedine povijesne činjenice koje trenutno možemo sagledati i prema čijim se uputstvima i ponašamo jesu one kojima su naša osjetila bombardirana putem sustava masovne komunikacije. Ti mediji predstavljaju točno ona mjesta na kojima naši najdublji i najiskreniji osobni osjećaji i ispovijesti stvarnosti jesu najviše zabranjivani, ismijavani i obuzdavani.

Istodobno se pojavila pukotina u američkoj masovnoj svijesti – dio društva iznenada je shvatio da postoji golemi nacionalni podsvijesni pakao ispunjen živčanim plinovima, univerzalnim smrtonosnim bombama, zlonamjernim birkoracijama, sustavima tajne policije, drogama koje otvaraju vrata k Bogu, svemirskim letjelicama koje napuštaju Zemlju, nepoznatim kemijskim užasima, i zlim snovima na dohvat ruke.

S obzirom da sustavi masovne komunikacije mogu komunicirati jedino na zvanično prihvatljivim razinama stvarnosti, nitko zapravo ne zna stvarni opseg tajnog podsvjesnog života. Nitko u Americi ne zna što će se dogoditi. Nitko nema stvarnu vlast. Amerika doživljava slom živaca.

Poezija predstavlja zapis osobnog proniknuća u tajnu dušu pojedinca – a budući svi pojedinci jesu Jedan u očima Stvoritelja, onda je poezija zapis o proniknuću u dušu Svijeta. Svijet ima dušu. Amerika doživljava slom živaca. San Francisco je jedno od mnogih mjesta u kojem je nekoliko pojedinaca, pjesnika, imalo sreću, hrabrost i takvu sudbinu da su u određenom trenutku uočili nešto novo u pukotini u masovnoj svijesti; pružena im je mogućnost proniknuća u vlastitu narav a jednako tako i narav vlada koje vladaju, kao i Božju narav.

Otuda toliko ushićenja, očajanja, proricanja, napetosti, samoubojstava, tajnovitosti i javne radosti među pjesnicima toga grada. Naravno, ovu spoznaju ne odobrava i pobija je onaj većinski dio stanovništva čija je pojedinačna percepcija dovoljno slaba da na nju mogu utjecati i formirati je stereotipi masovnih komunikacija. Umiješali su se policija i tisak, a ljudi hollywoodski producenti filmova u ovom trenutku pripremaju surove stereotipe jednakih vrijednosti.

Pjesnici i oni koji dijele njihove stavove i pridružuju im se u njihovim aktivnostima, oni koji nose neki simbol na odjeći ili u kosi, oni koji se drukčije ponašaju ili razmišljaju izvrnuti su podsmijehu. Nas koji smo upotrebljavali blage droge (marihuana) da bi promjenom svijesti došli do daljnjih spoznaja policija proganja po ulicama. Pejot, povijesno sredstvo za izazivanje vizija, zabranjeno je pod prijetnjom uhićenja. Onima koji su upotrebljavali opijate i teške droge prijeti se doživotnim zatvorom i smrtnom kaznom. Biti narkoman u Americi isto je što i biti Židov u Nacističkoj Njemačkoj.

Federalna vlada u svakoj saveznoj državi podupire ogromnu i sadističku policijsku birokraciju stvorenu da progona prosvijećene, da zvaničnim lažima o drogama ispire mozak javnosti kao i da zaplaši i uništi one ovisnike koje je njihovo duhovno traganje koštalo zdravlja.

Oni koji se razlikuju od masovnog seksualnog stereotipa, kvijetisti, oni koji ne žele raditi za novac ili lagati, oni koji ne žele proizvoditi i prodavati oružje, ili se pridružiti vojsci u ubojstvima

i prijetnjama, oni koji žele dangubiti, razmišljati, odmarati se u vizijama, ponašati se po vlastitim lijepim pravilima, govoriti istinu javnosti, nadahnuti Demokracijom – kakva je sada njihova duševna sudbina u Americi? Americi koja je glavninu svoje ekonomije upregnula u mentalne i mehaničke pripreme za rat.

Književnost koja izražava ovakva stajališta i spoznaje izvrnuta je podsmijehu, zlonamjerno je interpretiraju ili prešućuju horde posrednika srednji staleži budući ih grozna pripadnost organizacijama stereotipnih masovnih komunikacija spriječa-

Prosinac 1965.

SJEĆANJA NA SUSRETE

(HENRI MICHAUX)

1948. proveo sam gotovo punih godinu dana u društvu Carla Solomona, u prilično uljudnoj ludnici, vrijeme za koje sam se susreo s mnogim rijetkim tekstovima meni tada nepoznatim kao studentu suvremene francuske književnosti koju sam studirao na Columbija sveučilištu u New Yorku. Već mi je bila dosadila književna dijeta Mauricea Barresa i njegova sintaktička pravila a druge primjere dosadne proze i poezije već sam bio zaboravio: za vrijeme naše izolacije Carl Solomon me je snabdijevao književnim tekstovima Jacquesa Vadrea, Rigaulta, Geneta s kojim sam se susreo po prvi puta u životu (Celinea sam već bio proučio, zajedno s Burroughsom, nekih pet godina ranije, a otprilike desetljeće kasnije nas dvojica smo jednog poslijepodneva posjetili reumatičnog starog gospodina živahnih očiju u njegovom

■ **Allen Ginsberg:** Poezija, nasilje i preplašena janjad
Sjećanja na susrete (Henri Michaux)

■ **Haruki Murakami:** Jazz glasnik

■ **Vojo Šindolić:** Jazz i Haruki Murakami

■ **Jack Kerouac:** Izvorišta radosti u poeziji

Temat priredio i preveo sa engleskog i japanskog Vojo Šindolić

va da suosjećaju (ne samo s vlastitom unutrašnjom prirodom) već i sa svakim očitovanjem bezuvjetne individualnosti. Tu mislim na novinare, komercijalne nakladnike, književne kritičare, bezbrojne profesore književnosti itd. Poezija se mrzi. Čitave škole akademskih kritika su se javile kako bi pokazale da je ljudska svijest o bezuvjetnom Duhu tek mit. Na pjesničku renesansu u San Franciscu odgovorilo se nasiljem, ljubomorom, nena-danim izljevim mržnje.

Jednako tako i nasiljem policije, carinskih službenika, poštanskih službenika, pokrovitelja i upravitelja velikih sveučilišta. Nasiljem svih onih koje je ljubav prema Vlasti dovela na položaj s kojega mogu zlostavljati druge ljude zbog razlike u mišljenju – ili Viziji.

Lomače su odveć velike – jedna Amerika poludjela od materijalizma, policijska država Amerika, bespolna i bezdušna Amerika spremna da se tuče sa svijetom samo da bi obranila lažnu sliku o svom Autoritetu. Ne divlja i lijepa Amerika Whitmanovih sudrugova, ne povijesna Amerika Blakea i Thoreaua kojoj je duhovna nezavisnost svakog pojedinca predstavljala simbol Amerike, svemir veći i golemiji od cjelokupne i apstraktne birokracije i Autoritativne Administracije ovog svijeta.

Samo oni koji su zakoračili u svijet Duha znaju koliko je beskrajno smiješna i iluzorna pojava svjetskog autoriteta. A svi ljudi, prije ili kasnije, zakorače u svijet Duha, bilo za života ili u smrti. Koliko ima licemjera u Americi? Koliko preplašene janjadi koja se boji otkrića? Kakav smo to Autoritet postavili nad nama samima, tvrdeći da nismo ono što u stvari Jesmo? Tko će zabraniti jednoj umjetnosti da se objelodani svijetu? Koji to zavjerenici imaju moć da mogu odlučivati o oblicima naše svijesti, našeg seksualnog uživanja, naših različitih djelatnosti i naših ljubavi? Koji to neprijatelji određuju naše ratove?

Kada ćemo otkriti Ameriku koja neće poricati svog Boga? Tko se latio oružja, novca, policije i milijuna ruku da bi ubio savjest Božju? Tko pljuje u divno lice Poezije koja pjeva o Božjoj Slavi i baca je u prašinu svijeta? ■

domu u Meudonu). Tada sam također proučio poeziju Kurta Schwittersa, Artaudov *Pour en finir avec le jugement de dieu* i druge oštroomne stihove i proroštva kao i njegove fotografije upalih obraza u časopisu *Kra*, Isouov *Aggregation*, itd. (Pročitao li smo naglas neka od njegovih zvukovnih pisama u dnevnom boravku u bolnici na zadovoljstvo slučajnih pacijenata i bolničarki, kao i zapise Crevela i Desnosa, i Henri Michauxovo djelo *Barbar u Aziji* kao i neke druge zanimljive fragmente.)

Imao sam povremene kontakte s učiteljem američke poezije Williamom Carlosom Williamsom i, uopćeno, mnogo sam očekivao od starijih učitelja: iskrenost, razboritost, naklonost, znanje i informacije. Tako i 1958., zatekavši se u Parizu, želio sam se zagledati u oči trojici ili četvorici živih ljudi. Cocteau je tada bio također živ premda ga nikada nisam pronašao, zasigurno tada nije bio u istom gradu a propustio sam da osobno potražim Celinea i Geneta, ta dva majstora proze i poezije, i Michaux se nekako izdvojio i nametnuo duhovno zdrav i *renaissant* kao hrabri ljudski prorok nakon svojeg istraživanja psihodeličnih droga. Genet se bio negdje sakrio ili je na Korzici proučavao putenost, ili je u Amsterdamu studirao Rembrandta. Michauxu sam poslao učtivu poruku iz hotela u ko-

BETON BR. 188 DANAS, Utorak, 17. oktobar 2017.

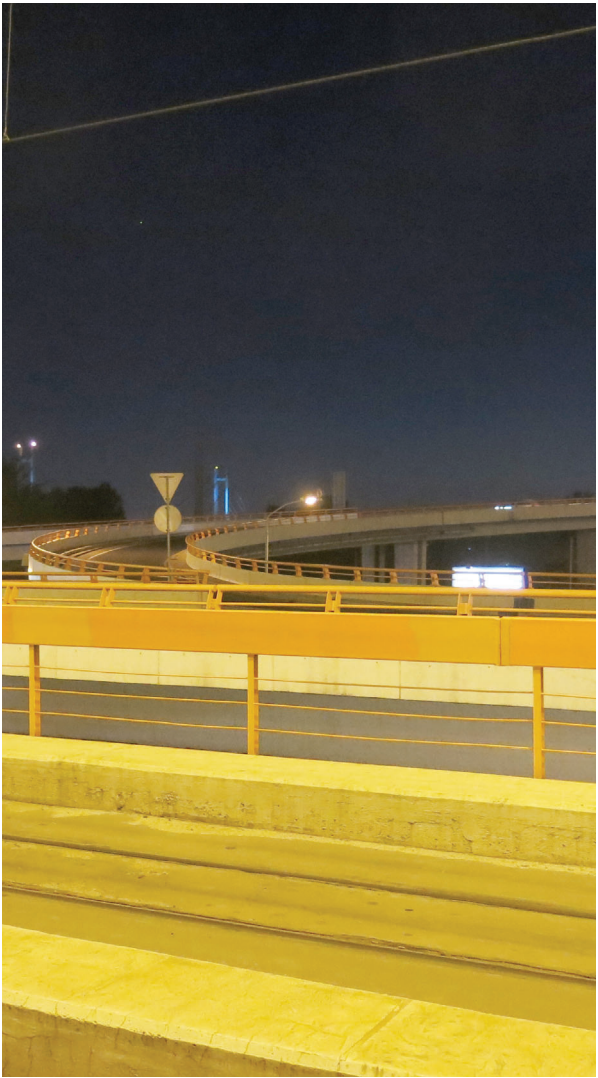
jem sam stanovao u ulici Rue Git-Le-Coeur, u poruci sam mu napisao da sam *jeune poete Americaine* koji ima puno iskustva na istom halucinogenom polju kao i on, i da bih volio razmijeniti dojmove i informacije s njim. (On je bio prvi veliki pjesnik s kojim sam imao sreću upoznati se a koji je znao ponešto o obrednoj upotrebi droga – svi mladi američki pjesnici, u to doba nepoznati svojim francuskim suvremenicima, već su bili izvršili opsežna istraživanja na polju svijesti koja bi se mogla katalizirati pomoću pejota i hašiša i me-skalina. Ali u Americi nismo imali nikog starijeg od nas s kime bi mogli usporediti dojmove naših osjetila.)

Za Michauxa je kružila glasina da je iznimno profinjen samotnjak tako da sam bio prilično iznenađen kada sam primio njegovu poruku da će me doći posjetiti određenog poslijepodneva, i još vi-še iznenađen kada je postariji gospodin oštrog pogleda usao u moju prljavu hotelsku sobu dok sam ja prao noge u umivaoniku. Sjeo je na rub kreveta dok sam mu ja objašnjavao tradiciju eksperimentiranja s pejotom u Sjedinjenim Državama u posljednjih desetak godina, i mislim da je bio vrlo zadovoljan i iznenađen ka-da je otkrio da u svijetu postoji nepoznato društvo istomišljeni-ka. Bio sam oduševljen njegovom naklonošću prema Artaudu kao i pohvalama Artauda kao *pjesnika*, jednako kao i njegovim izrazi-to osjećajnim opisom apokaliptičnosti tjelesne zvučnosti Artau-dovog glasa. Zaključio sam da je Michaux očito bio skroman i osa-mljen čovjek i poput mnogih genija, čovjek pun prirodnog razu-mijevanja kojem se može vjerovati kao živom dokazu entuzija-zma, srčanosti, općeg humorizma ili bilo koje ljudske ekscentrič-nosti sve dok nije hinjena. Nije imao razloga da mi posveti svoje vrijeme i bude uljudan osim što je bio inteligentan i pun razumi-jevanja prema mojoj jednako shvatljivoj znatiželji.

Na neki način potvrdno je osjećaj za tradicionalne vrijednosti – iskrenost? – za koje sam već bio našao potvrdu u očima Williama Carlosa Williamsa.

Upitao sam ga koje bi mi mlade pjesnike mogao preporučiti, na što mi je odgovorio da ih nema mnogo, možda Bonnefoy i mo-žda vizionarskija Joyce Mansour. Preporučio mi je da pročitam *Douve* od Bonnefoy. Uglavnom smo razgovarali o Artaudovom tekstu za *Radio Diffusion Francaise*, i glasinama o meskalinu – dao sam mu primjerke moje knjige *Urlik i druge pjesme* i Corsovu zbirku *Gasoline*. Čini mi se da smo otišli iza ugla na Place st. Mic-hel i popili čaj zajedno s Gregoryjem Corsom koji je živio u sobi sa mnom. Nažalost imali smo malo slobodnog vremena prilikom našeg prvog susreta, ali dovoljno da se uvjerimo da je dobrodu-šna osoba na ovom planetu.

Prilikom tog boravka u Parizu sreli smo se zakratko još jednom, i tom prilikom on je bio dovoljno uljudan da dođe u naš hotel (ili možda nije želio da ga itko posjećuje kod kuće) – gdje se upo-znao s Williamom Burroughsom – znatiželjan, on je bio već za-virio u naše knjige; ne vjerujem da je puno toga razumio zbog moga načina izražavanja na engleskom, ali zasigurno je bio osje-tljiv za način izražavanja Gregoryja Corsoa i smijao se citirajući stih koji mu je privukao pažnju i koji ga je zabavio „mahnita dje-ca zapušača soda-vode” – „djeca zapušača soda-vode?” – i ja sam također mislio da je to smiješan izraz, osobit i nepreskočiv da ga je čak i najveći francuski jezičar uspio skužiti. Donio je svoj *Tourbillion De L’infini* kao oproštajni poklon. „Da li biste ga pot-

pisali?” upitao sam ga. Mislim da ga je dojmilo to što mladog američkog barbara zanimaju takve nježnosti i zapisao je kratku posvetu na praznom listu papira na početku knjige. Ali Corso i Burroughs željeli su pročitati tu knjigu i tako sam se ja vratio u Ameriku bez nje, i nikad je više nisam vidio. Čuo sam od Burroughsa da su se njih dvojica povremeno sretali, nabasavši jedan na drugoga u lokalnim kavanama. Burroughs je bio započeo eksperimentirati s jezikom i svojim cut-up metodom upravo da bi se udaljio od jezika; kao i da bi izmijenio svoju svijest. Pisao mi je kako je jednog dana, hitreći poput zeca, Michaux zastao da bi mu saopćio da je u nekom snu ili halucinogenom snatrenju, upravo naišao na Burroughsha kako ga smireno tamo čeka. „Ja sam tamo još od samog početka” potvrdio mu je Burroughs. Nekoliko godina kasnije, nakon prilično zastrašujućih iskustava s LSD-jem u Americi, ponovo sam kratko boravio u Parizu, na pu-tu za Indiju. Zajedno smo ručali u nekom čudnom restoranu go-tovo dva kilometra udaljenom od mjesta za koje je predložio da se sretnemo. „Manje sam zainteresiran za vizije koje ljudi doži-vljavaju uzimajući droge, sada me mnogo više zanima kako oči-

tuju svoje iskustvo nakon toga, i kako se kasnije ponašaju.” Bi-lo je to vrlo razumno zapažanje i razmišljanje ako uzmemo u ob-zir da se radilo o 1961. godini.

Vrativši se iz Indije ponovo sam se zatekao u Parizu 1965., i opet s Gregoryjem Corsom. Otišao sam do ulazu u njegov stan i osta-vio poruku za vratima; nekoliko puta uzastopno smo se mimoišli, i vraćajući se sa St. Germaine niz Rue St. Jacques, Gregory ga je ugledao i kako prelazi ulicu, i povikao (poput kakvog mladog cla-na newyorške bande s Lower East Sidea koji više židovskom vla-sniku trgovine delikatesama) „Hej! Henry!” Henry je prešao preko ulice, „Jeste li dobili moju poruku?” „Ne, jeste li vi dobili moju?” „Ostavio sam vam poruku za sutrašnji sa-stanak”, i dok smo tako razgovarali okupljeni oko podnožja utič-ne svjetiljke, za divno čudo srevaš se ponovo na ovom planetu, g. Michaux je krajem svojeg oka primijetio kako je nasred uske ulice neka mlada bogata turistkinja i novinarka uperila svoj fo-to aparat prema nama. Izmaknuo se u stranu i skrenuo svoj po-gled. Nevičan na slavu, ja sam pretpostavio da su nas prepozna-li, vjerujući da je radosna slučajnost imati naš slučajni ulični su-sret zabilježen kao trajnu fotografsku sjenu. „Dragi pjesniče Gin-sberg”, rekao je Michaux, „oni sigurno žele vas fotografirati. Moram se izmaknuti.” Zbunio sam se jer sam se bio prepaao da bi mogao pomisliti da smo ga tražili po ulicama u pratnji fotogra-fa, i da smo ga pronašli i uvukli u zamku, i da smo spremni da se avinom vratimo u Ameriku s našim likovima zajedno snimljenima za kakav časopis novinske vječnosti poput tjednika „Life”. Up-ravo sam se spremao reći, „Ali, ja sam pomislio... učinilo mi se da dolaze *zbog vas*”, ali bio sam odveć zbunjen i posramljen da bih išta rekao. Dama nam je u međuvremenu davala uputstva, je li tražila da pogledamo u nju i osmijehnemo se?

„Gospodo, da li biste bili toliko ljubazni da se malo pomjerite, pokušavam napraviti fotografiju ulaznih vrata iza vas?” „Ne, ne,” govorio je Michaux, „molim vas g. Ginsberg, jedino vas že-le na toj fotografiji” – još nije bio čuo ili shvatio njezine riječi i još uvi-jek se, krajnje ozbiljan, želio povući iz moje bezobrazne zavjere. „Gospodo, usrdno vas *molim*, pomaknite se s ulaza da mogu na-praviti željenu fotografiju”, dama je inzistirala. Michauxovo lice u trenu se je razvedrilo i ozarilo i pomaknuli smo se poput Cha-plinovih nenadmašnih junaka, svečano se klanjajući i pokazuju-ći put jedan drugome.

Međutim, umjesto rezerviranih karata za avion, mi nismo imali čak niti mjesto gdje bi odsjeli, i jako malo novca za ishranu; svi smo se osvjestili a Michaux je poput dobrodušnog oca ponudio nekoliko tisuća franaka koje me je bilo stid prihvatiti. Dogovori-li smo se da se sutradan sretnemo za ručak.

I otišli smo, izabравši između bezbrojnih mjesta La Cupole, i je-li školjke i nepotpuno pečeno meso, i razgovarali o Indiji. „Ali gdje je sva besmrtna poezija mladih Francuza? Pročitao sam Bonnefoy ali on je sasvim apstraktan! Na što ste cijlali kad ste mi preporučili g. Bonnefoy?”

„Oh, samo sam vam napomenuo da je taj Gospodin zanimljiv, misti-čan, pitali ste me što se događa s našom poezijom, pomislio sam da je to učtivo književno pitanje književnoj skitnici poput mene, pita-nje koje zahtijeva književni odgovor.” Izgledao je prilično potišten što nema novih duhovnih maštarija u Parizu, dok sam gledao u do-stojanstvenu lubanju samotnjaka sedam godina kasnije.

Gregory je bio blago bolestan, neka američka infekcija, i rano nas je napustio; tada sam molio Michauxa da me otpрати do knjižare Mistral – tu sam na katu bio odsjeo u gostinskoj sobi ispunjenoj knjigama, sobi koja je mirisala na knjige i koja je gledala na Notre Dame (spavao bih do kasno ujutro, nakon što bih uokolo lutao osamljen i čeznuo za ljubavlju neznanaca od Fiacre do La Pergola sve do zore, da bih se probudio okružen nakindurenim djevojkama koje su nadamnom čitale knjige o Crvenoj Kini) – u Indiji sam bio počeo pjevati mantre prateći se malim činelama na prstima i že-lio sam da barem Michauxu predočim novo iskustvo – što je vjero-jatno bilo povezano s njegovom ranijom željom da vidi rezultate djelovanja svakodnevnne svjesnosti koja uključuje određenu halu-cinogenu ili psihodeličnu dubinu – u svakom slučaju, želio sam PJEVATI Michauxu kao što bi pjesnik trebao.

Takvo pjevanje je dio prakticiranja *Bhakti* joge, pobožne joge, ko-ja smatra da u ovom vremenu Kali Yuge i destrukcije, dah, medi-tacija, razboritost, oštroumlje i djela nisu sposobni da uzdignu dušu iz njezina materijalističkog blata – i da nas jedino čista ra-dost može spasiti. Jedino čista radost! I tako smo sjeli, u kasno poslijepodne, on vjerojatno čudeći se mojoj nespretnoj namjeri u, za njega stranoj sobi, dok je Seina tekla iza željezne prozorske rešetke, sredinom ljeta, njegovo lice ne starije no kad sam ga pr-vi put sreo ali sada neodlučniji, nježnijeg i blažeg pogleda – zbu-njen! Kao što sam i sam bio zbunjen! Na sreću, sve što sam tre-bao učiniti bilo je da otpjevam *Hari Krishna Hari Krishna Krishna Krishna Hari Hari Rama Hari Rama Rama Rama Hari Hari*, i hinduističku *japa maha* mantru, i *Om A Ra Ba Tsa Na De De De De De De* tu tibetansku slogovnu mantru stvorenu da zaokupi um dok čovjek luta hramovima ili ljulja dijete u naručju.

Iskreni pozdravi, dragi učitelju! ■

Haruki Murakami

JAZZ GLASNIK

Nikada nisam imao bilo kakvu ozbiljniju namjeru postati pisac proznih djela – barem dok nisam napunio dvadeset i devet go-dina. To je potpuna istina.

Još od ranoga djetinjstva volio sam čitati i tako su me zemlje i svjetovi u kojima su se zbivale radnje romana koje sam čitao du-boko zaokupljali i veoma zanimali, pa bi lažna bila tvrdnja ako bih kazao da baš nikad nisam poželio nešto napisati. Ali ja jed-nostavno nisam vjerovao da imam dara za pisanje beletristike. Kao tinejdžer volio sam pisce kao što su Dostojevski, Kafka i Bal-zac, ali nisam ni pomislio da bih mogao napisati nešto što bi se moglo mjeriti s djelima koja su nam ostavili u nasljeđe. Stoga sam još u mladosti jednostavno odustao od bilo kakve namjere pisanja onoga što u užem smislu zovemo beletristika – dakle, ro-mana, novela i kratkih priča. Dakako, iz pukog zadovoljstva na-stavio sam čitati knjige raznoликih žanrova, ali za život sam od-lučio zarađivati bareveć se drugim zanimanjem.

U profesionalnom smislu, radno područje za koje sam se odlu-čio bila je glazba. Naporno sam radio, štedio, prilično veliku svo-tu posudio od prijatelja i rodbine, i ubrzo nakon što sam prestao studirati otvorio sam mali jazz klub u Tokiju. Preko dana smo po-služivali kavu i druge bezalkoholne napitke, a noću razna alko-holna pića. Također smo nudili i nekoliko jednostavnih jela. Stal-no smo puštali razne ploče, a mladi jazz glazbenici vikendom su svirali jazz. Tim i takvim poslom bavio sam se sedam godina. Zašto? Odgovor je krajnje jednostavan: tako sam mogao slušati jazz glazbu od jutra do mraka.

Moj prvi susret s jazzom dogodio se 1964. kad mi je bilo petna-est godina. Art Blakey i njegovi Jazz Messengersi nastupili su u siječnju te godine u Kobeu, a ulaznica koju sam dobio za taj kon-cert zapravo je bila rođendanski kart. To je bilo prvi put u mojem životu da sam uživao slušao jazz i sve skupa jednostavno me op-činilo. Bio sam posve zaluden. Sastav je bio sjajan – Wayne Shor-ter na tenor saksofonu, Freddie Hubbard na trubi, Curtis Fuller na pozauni i Art Blakey kao vođa sastava i sjajan i maštovit bub-njar. Po mojem mišljenju bio je to jedan od najsjajnijih sastava u povijesti jazza. Do tog koncerta još nijednom nisam bio čuo to-liko zadržljivoću glazbu i, dakako, bio sam posve opčinjen.

Prije nekoliko godina za boravka u Bostonu večerao sam s pa-namskim jazz pijanistom Danilom Pérezom, i nakon što sam mu ispričao za taj događaj, izvadio je svoj mobitel i upitao me: „Ha-ruki, želiš li možda razgovarati Wayneom?” „Naravno”, odgovo-rio sam, ostaviš bez daha. Nazvao je Waynea Shortera, koji je ta-da boravio na Floridi i dodao mi telefon. Ukratko, kazao sam mu da nikad prije, a ni poslije, nisam čuo takvu zadržljivoću glazbu kao tada. Život je uistinu veoma čudan. Čovjek nikada ne zna što mu se sve može dogoditi. Četrdeset i dvije godine poslije tog koncerta živio sam u Bostonu, bavio se pisanjem romana i mobi-telom razgovarao s Wayneom Shorterom. Ni u najluđim snovima nisam mogao zamisliti takvo što.

Nakon što sam napunio dvadeset i devet godina, posve iznenađa, duboko u sebi osjetio sam želju da napišem roman – vjerujući da u tome mogu uspjeti. Dakako, nisam znao, a ni mogao na-pisati nešto što bi se moglo usporediti ili vrednovati s dje-lima Dostojevskog ili Balzaca, ali, hrabrio sam samoga sebe govoreći si da to nije važno i da ne moram postati književni velikan. Najviše me zbunjivalo to što nisam znao o čemu bih pisao, ali ni kako se piše roman. Ni-sam imao ni najmanje književno iskustvo niti sam išta znao o raznolikim književnim stilovima. Nisam po-znavao nikoga s kime sam se mogao posavjetovati, a ni moje ondašnje prijatelje književnost uopće nije za-nimala. U to je vrijeme moja jedina misao oko koje se sve ostalo vrtjelo, bila kako bih bio veoma sretan da mogu pisati s lakoćom kojom dobar glazbenik svira ne-ki instrument.

Još kao dijete učio sam svirati klavir i dovoljno dobro sam znao čitati note kako bih mogao odsvirati jednostav-nu melodiju, ali nisam poznavao tehniku koja je potrebna da bih postao profesionalni glazbenik. Međutim, često sam imao osjećaj da me nešto slično vlastitoj glazbi zapljuskuje i sna-žno nosi poput velikog olujnog vala. Pitao sam se hoću li biti ka-dar i uspjeti tu glazbu iz glave preobraziti u književno djelo. Ta-ko je nastao moj stil.

Bez obzira na to je li riječ o glazbi ili književnosti, i u jednoj i u dru-goj umjetnosti osnovna stvar je ritam. Vašem stilu potreban je do-bar, prirodan i čvrst ritam, inače ljudi neće sa zanimanjem i pozor-nošću čitati ono što ste napisali. Važnost i značenje ritma doslovce sam naučio i preuzeo iz glazbe – a to znači uglavnom iz jazza. Potom na red dolazi melodioznost – a to u književnosti znači valjan raspo-red riječi kojima se naglašava i pojačava ritam. Ako je način na koji ri-

ječi teku i tvore ritam gladak i melodiozan, pisac ne treba tražiti vi-še. Potom na red dolaze sklad i ujednačenost – umne i osobne zna-čajke koje riječima daju životnu snagu i podržavaju ih. A nakon sve-ga toga na red dolazi dio koji najviše volim – slobodna improvizaci-ja. Nekim posebnim kanalom, priča nadolazi i izlbia na svjetlost da-na. Sve što trebam učiniti jest prepustiti se ritmu tog izljeva. Na kra-ju dolazi ono što je u svemu tome možda najvažnije: ushit koji osje-tite kada dovršite djelo. Jer nakon što ste završili svoju „izvedbu”, osjećate kako ste uspjeli dosegnuti ono mjesto koje je novo i značaj-no. I, ako sve ispadne dobro, uspjete ćete taj osjećaj uzvišenosti po-dijeliti sa svojim čitateljima (tj. svojom publikom). To je čudesni vr-hunac postignuća koji se ne može ostvariti ni na koji drugi način.

Dakle, gotovo sve što znam o pisanju naučio sam zahvaljujući glazbi. Možda vam sve ovo zvuči odveć paradoksalno, ali da ni-sam u tolikoj mjeri bio opsjednut glazbom, možda nikada ne bih postao pisac proznih djela. I sada, poslije više od trideset godi-na, ja i dalje nastavljam učiti puno toga o pisanju zahvaljujući dobroj glazbi. Moj stil je pod dubokim utjecajem Charlieja Par-кера i njegovih ponavljajućih slobodnih solo improvizacija, baš kao što je i F. Scott Fitzgerald utjecao na mene svojom otmenom i tečnom prozom. A u sjajnoj glazbi Milesa Davisa još uvijek pro-nalazim i obnavljam svoj književni model.

Jedan od mojih omiljenih pijanista iz svih razdoblja jazza jest Thelonious Monk. Jednom zgodom kad ga je netko pitao kako uspijeva postići određeni njemu svojstven zvuk klavira, Monk je prstom pokazao na klavir i kazao: „Nema novih tipki na klaviru. Kad pogledate u crne i bijele tipke, sve su već ondje. Ali ako do-voljno razmišljate o svakoj tipki, zvučat će drugačije. Morate iza-brati one tipke kojima se doista želite izraziti!” Kad pišem često pomislim na te riječi i u sebi kažem: „Istina je. Nema novih riječi. Naš je posao dati nova značenja i drugačija svojstva posve običnim riječima.” Ta me misao čini smirenim i uvjerenim u ispravnost onoga čime se bavim. Ona znači da se go-leme, nepoznate mogućnosti prostiru pred nama, jer ti plodni teritoriji i dalje čekaju da ih obradimo. ■

Vojo Šindolčić

JAZZ I HARUKI MURAKAMI

Mnogi ljubitelji Murakamijevog književnog stvaralaštva – kako oni kod nas tako i najvećim dijelom oni u država-ma engleskog i američko-engleskog govornog područja (a to opet znači uglavnom čitatelji njegovih romana i krat-kih priča) vjerojatno će još zadugo ostati prikraćeni za prijevode njegovih brojnih japanskih knjiga u kojima se u obliku eseja, dnevnčkih zabilješki, kritičkih studija, predavanja, razgovora, intervjua itd., Murakami bavi jazz gla-zbom i svojevrsnim kritičkim recenzijama albuma koje je desetljećima pasionirano sakupljao i slušao, ali isto ta-ko i ozbiljnom glazbom kao i američkim književnicima čija je djela preveo na japanski (Raymond Carver, F. Scott Fit-zgerald, Truman Capote, John Irving, Paul Theroux, Tim O’Brien, Mark Strand, J. D. Salinger itd).

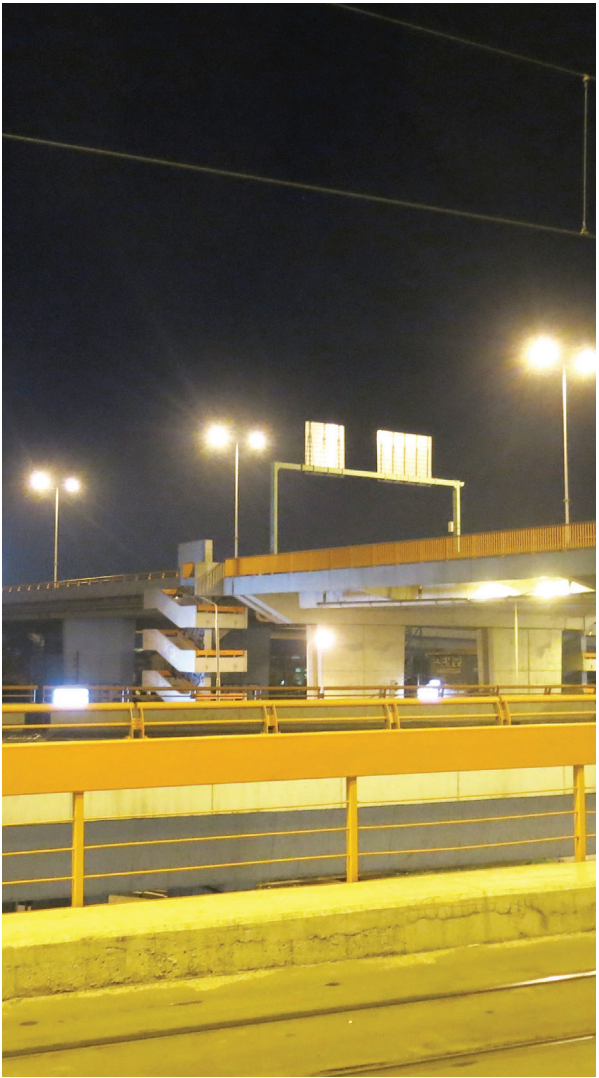
Zvuči nevjerojatno, ali takvih Murakamijevih knjiga (a koje nisu romani ili zbirke kratkih priča) na japanskom je-ziku ima više od četrdeset! Niz tema kojima se Murakami bavi doista je velik i raznolik – od eseja o jazz velikanima

preko rock glazbe (Jim Morrison i grupa The Doors) do ozbiljne (komorne i simfonijske) glazbe, ali i prikaza knjiga američkih i engleskih pisaca (R. Chandler, K. Vonnegut, Stephen King, John Updike, John Le Carre, Michael Crichton, John Dos Pas-sos, itd.) sve do recenzija američkih, europskih ali i japanskih filmova: *Hi-pokratovi učenici* (*Hipokratesu-tachi*, 1980.) rež. Kazuki Ohmori, *Crni pastuh* (*The Black Stallion*, 1979.) rež. Carroll Ballard, *Izvlačenje Ti-ra-nica* (*Raise the Titanic*, 1980.) rež. Jerry Jameson, *Isijavanje* (*Shi-ning*, 1980.) rež. Stanley Kubrick, *Čovjek-slon* (*The Elephant Man*, 1980.) rež. David Lynch, *Zvjedzani ratovi V: Carstvo uzvraća uda-rac* (*Star Wars V: The Empire Strikes Back*, 1980.) rež. Irvin Ker-shner, *Honeysuckle Rose*, 1980., rež Jerry Schatzberg, *Limeni bubanj* (*Die Blechtrummel*, 1979.) rež. Volker Schlöndorff, *Smrt vješnjem* (*Kôshikei*, 1968.) rež. Nagisa Oshima, Svijet prema Garpu (*The World According to Garp*, 1982.) rež. Geor-ge Roy Hill, *Apokalipsa danas* (*Apocalypse Now*, 1979.) rež. F. F. Coppola itd.

Oni čitatelji koji doista vole i čitaju djela Harukija Murakami-a vjerojatno znaju za istinitu i autobiografsku priču o tome kako je Haruki u mladosti u Tokiju držao jazz bar („Peter Cat Kokubu-nji” od 1974. do 1982.) u kojem je posjetiteljima i gostima lokala redovito puštao svoje jazz ploče. O tom vremenu Murakami rado go-vori: „Preko dana smo posluživali kavu i druge bezalkoholne napitke, a noću razna alkoholna pića. Također smo nudili i nekoliko jednostavnih jela. Stalno smo puštali razne ploče, a mladi jazz glazbenici vikendom su svi-rali uživo. Tim i takvim poslom bavio sam se sedam godina. Zašto? Odgovor je krajnje jednostavan: tako sam mogao slušati jazz glazbu od jutra do mraka.“

Prve prikaze jazz koncerata ali i objavljenih ploča Murakami je počeo pisati i objavljivati potkrjaj sedamdesetih u čuvenom i (nažalost) danas nepostojećem japanskom časopisu za jazz glazbu *Swing Journal* (To-kio, 1947-2010.)

Prva Murakamijeva knjiga o jazz glazbenicima i njihovim albumima *Jazz portreti* (*Potoreito in jazu*, Shincho-sha, Tokio, s predgovorom Harukijevog prijatelja Makoto Wade, grafičkog dizajnera, crtača brojnih stripova i filmskog djelatnika) objavljena je u Japanu 20. prosinca 1997. U toj knjizi Murakami je svakom od omiljenih mu albuma i izvođača posvetio zaseban kritički esej. Evo pregleda glazbenika i njihovih albuma o kojima Murakami nadahnu-to piše.

Chet Baker	CHET BAKER QUARTET	Pacific Jazz PJLP-3
Benny Goodman	BENNY GOODMAN PRESENTS EDDIE SAUTER ARRANGEMENTS	Columbia CL-523
Charlie Parker	BIRD AND DIZ	VERVE MGV-8006
Fats Waller	Herb Geller, FIRE IN THE WEST	Jubilee 1044
Art Blakey	LES LIAISONS DANGEREUSES	Epic LA-16022
Stan Getz	AT STORYVILLE VOL.1	Roost LP-2209
Billie Holiday	THE GOLDEN YEARS	Columbia C3L21
Cab Calloway	Chu Berry and His Stompy Stevedores with The Cab Calloway Orchestra. "Chu"	CBS/SONY SOPL-123
Charles Mingus	PITHECANTHROPUS ERECTUS	Atlantic 1237
Jack Teagarden	Bobby Hackett and His Jazz Band. COAST CONCERT	Capitol T-692
Bill Evans	WALTZ FOR DEBBY	Riverside RS-9399
Bix Beiderbecke	BIX BEIDERBECKE 1927-1929	CBS/SONY 20AP-1804
Julian Cannonball Adderley	CANNONBALL ADDERLEY LIVE !	Capitol ST-2399
Duke Ellington	IN A MELLOWTONE	RCA LPM-1364
Ella Fitzgerald	ELLA AND LOIS AGAIN	Verve MGV-4018 VOL.2
Miles Davis	'FOUR' & MORE	Columbia CL-2453
Charlie Christian	CHARLIE CHRISTIAN MEMORIAL ALBUM	CBS/SONY 56AP-674~6
Eric Dolphy	OUT THERE	Prestige/New Jazz 8252
Count Basie	BASIE IN LONDON	Verve MGV-8199
Gerry Mulligan	WHAT IS THERE TO SAY?	Columbia CL-1307
Nat "King" Cole	AFTER MIDNIGHT	Capitol W-782
Dizzy Gillespie	AT NEWPORT	Verve MGV-8242
Dexter Gordon	HOMECOMING	Columbia PG-34650
Louis Armstrong	A PORTRAIT OF LOUIS ARMSTRONG 1928	CBS/SONY 20AP-1466
Thelonious Monk	5 BY MONK BY 5	Riverside RLP-1150
Lester Young	PRES AND TEDDY	Verve MV-2507

U drugoj knjizi o jazz glazbenicima i njihovim albumima *Jazz portreti 2*, (*Pōtoreito in jazu 2*, Shincho-sha, Tokio), a koja je objavljena u Japanu 25. travnja 2001., Murakami je na isti način kao i u prvoj knjizi svakom albumu i izvođaču pristupio veoma pedantno i posvetio zaseban kritički esej. Evo pregleda glazbenika i njihovih albuma o kojima Murakami u dugoj knjizi jazz portreta nadahnuto piše.

Sonny Rollins	THE BRIDGE	Victor LPM-2527
Horace Silver	SONG FOR MY FATHER	Blue Note BST-84185
Anita O'Day	ANITA O'DAR AT MISTER KELLY'S	VERVE MGV-2113
The Modern Jazz Quartet	CONCORDE	Prestige 7005
Teddy Wilson	MR. WILSON THE FABULOUS TEDDY WILSON AT THE PIANO	Columbia CL748
Glenn Miller	MUSIC MADE FAMOUS BY GLENN MILLER SILVER JUBILEE ALBUM	Warner Bros. WS1468
Wes Montgomery	FULL HOUSE	Riverside RLP12-434
Clifford Brown	STUDY IN BROWN	EmArcy MG-36037
Ray Brown	THE POLL WINNERS BARNEY KESSEL and SHELLY MANNE and RAY BROWN	Contemporary C-3535
Mel Torme	IOLE TORME ! MEL TORME GOES SOUTH OF THE BOARDER WITH BILLY MAN	Verve MGV-2117
Shelly Manne	SHELLY MANNE & HIS MEN AT THE BLACK HAWK VOL.1	Contemporary M3577
June Christy	DUET	Capitol T656
Django Reinhardt	DJANGOROGY	RCA RGP-1186
Oscar Peterson	NORMAN GRANZ' JAZZ AT THE PHILHARMONIC VOL.16	Clef MG-VOL.16
Ornette Coleman	TOWN HALL	ESP-DISK 1006
Lee Morgan	THE SIDEWINDER	Blue Note BST-84157
Jimmy Rushing	LITTLE JIMMY RUSHING AND THE BIG BRASS	Columbia CS-8060
Bobby Timmons	A NIGHT IN TUNISIA ART BLAKEY & THE JAZZ MESSENGERS	Blue Note BST-84049
Gene Krupa	GENE KRUPA PLAYS GRERRY MULLIGAN ARRANGEMENTS	Verve MGV-8292
Herbie Hancock	MAIDEN VOYAGE	Blue Note BST-84195
Lionel Hampton	YOU BETTER KNOW IT !!!	Impulse! A-78
Herbie Mann	WINDOWS OPENED	Atlantic SD 1507
Hoagy Carmichael	V-DISC CATS PARTY/VOLUME ONE FEATURING HOAGY CARMICHAEL	Elec KV-115
Tony Bennett	THE TONY BENNETT SONG BOOK THE RALPH SHARON TRIO	Columbia CL-2413
Eddie Condon	BIXIELAND	Columbia CL-719
Jackie & Roy	STORYVILLE PRESENTS JACKIE AND ROY	Storyville LP 322 10 inch

Za kraj ovog kratkog ali informativnog i inspirativnog teksta evo ispovijednog i autobiografskog ulomka iz jedne od nedavnih Murakamijevih japanskih knjiga o njegovoj ljubavi za jazz ali i klasičnu, ozbiljnu glazbu.

Jack Kerouac

IZVORIŠTA RADOSTI U POEZIJI

Suvremena američka poezija označena kao Beat generacija ili kao „Pjesnička renesansa San Francisca“ (a to valjda znači Ginsberg, ja, Kenneth Rexroth, Ferlinghetti, McClure, Corso, Gary Snyder, Philip Lamantia, Philip Whalen, barem tako pretpostavljam) vrsta je nove-stare budalaste Zen poezije, zapisivanje bilo čega što čovjeku padne na pamet, poezi-ja vraćena svom praizvoru, ona je dijete bar-dova, i doista je USMENA kao što Ferlinghetti kaže, umjesto sumornih akademskih dvolič-nosti. Poezija i proza dugo su vremena bile u

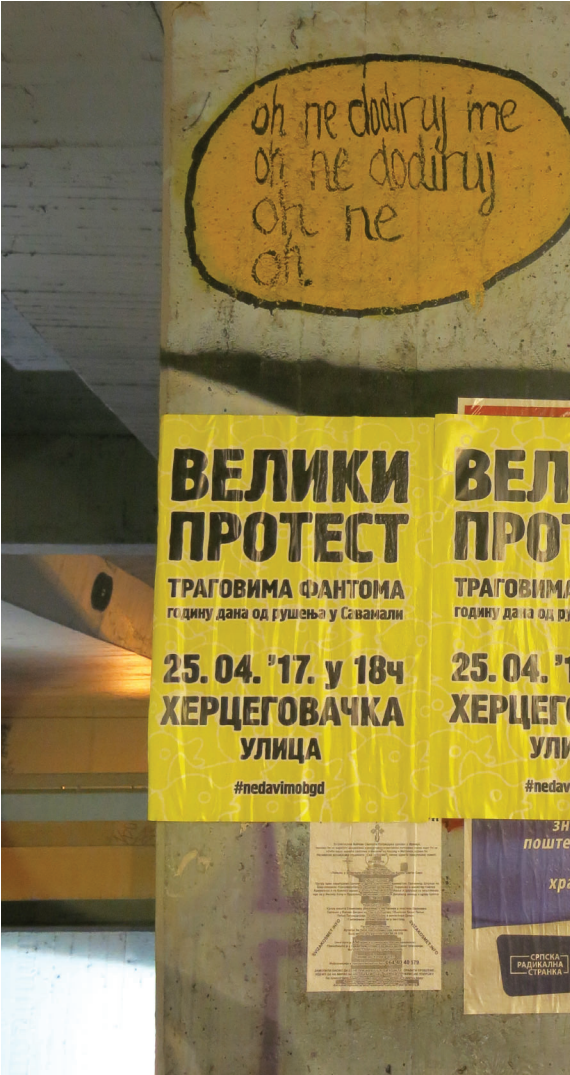
„Strastveni sam ljubitelj jazz glazbe gotovo već pola stoljeća, ali isto tako volim slušati i ozbiljnu glazbu, i to s ne manjim užitkom. Također sakupljam ploče klasične glazbe i to još od gimnazijskih dana, a i odlazim na koncerte kad god mi to vrijeme i obveze dopuštaju. Osobito dok sam živio u Eu-ropi – u razdoblju od 1986. do 1989. – bio sam u velikoj mjeri zaokupljen ozbiljnom glazbom. Slu-šanje jazza baš kao i djela ozbiljne glazbe za mene je oduvijek predstavljalo učinkovito zadovolj-stvo – kao veoma djelotvoran stimulans ali, isto tako i kao svojevrstan izvor opuštenosti i smire-nosti koje sam osjećao srcem i dušom.

Da mi je netko kazao da mogu slušati samo jednu ili drugu vrstu glazbe, ali ne i obje, moj bi život bio neizmjerно osiromašen. Jednom je zgodom Duke Ellington kazao: ‘Postoje svega dvije vrste glazbe: ona dobra i ona druga.’ U tom smislu, jazz i ozbiljna glazba meni su jednako važne. Čista radost koju čovjek doživljava slušajući ‘dobru’ glazbu nadmašuje pitanje žanra.

Premda sam desetljećima jako puno volio slušati dobru glazbu, nikad nisam stekao formalnu gla-zbenu naobrazbu, štoviše, ne posjedujem bilo kakvo stručno znanje iz oblasti bilo koje vrste mu-zičke umjetnosti, i uza sve to potpuni sam laik u gotovo svemu što se tiče bilo kojeg oblika glazbe. Unatoč činjenici što sam u glazbi amater (ili možda baš zbog toga), kad god slušam glazbu, ja to či-nim bez ikakvih predrasuda ili unaprijed stvorenih zaključaka, jednostavno otvorim oba svoja uha za divne glazbene prijelaze i cijelim ih svojim tijelom upijam u sebe i uživam u njima. Kad su ti prijelazi do-ista divni osjećam radost i užitak, ali ako neki dijelovi skladbe nisu toliko divni, jednako ih slušam ali s primjesom razočaranja. Osim toga, neki put možda napravim stanku kako bih razmislio o tome što od-ređeni prijelaz čini toliko divnim ili što mi u njemu smeta i ne čini ga zanimljivim, ali svi ostali glazbe-ni čimbenici meni nisu toliko važni. U osnovi, ja doista vjerujem da glazba postoji kako bi ljude učini-la sretnima. Da bi u tome uspjeli, oni koji stvaraju glazbu upotreblja-vaju brojne i raznolike tehnike, sredstva i muzičke metode koji me, u njihovoj kompleksnosti, fascinira-ju na sasvim jednostavan način.

Kao književnik imam tu slobodu (i privilegiju) da svoj život mogu pro-voditi rijetko viđajući ljude ili čak razgovarajući s njima i to danima, čak tjednima, i pri tome se ne mor-am pojaviti u medijima. Jako rijet-ko se moram prilagoditi ili učiniti nešto što uključuje ekipni rad, i premda neki vole takvu vrstu rada i suradnje, ja je ne volim. Ja jedno-stavno volim ostati kod kuće i pisati – sasvim sam. Pomisao da predsta-vljam predvodnika neke sljedeće ge-neracije nikad mi nije pala na pamet – žao mi je što to kažem (premda je bilo i takvih prijedloga). Siguran sam da među ljudima postoje zna-čajne razlike u mentalitetu i duhov-nim sposobnostima, a koje su barem djelomice rezultat velikih razlika u našim profesionalnim dužnostima, da i ne spominjem prirodene razlike u personalitetu svake osobe. Ali, pretpostavljam da na onoj osnovnoj, temeljnoj razini, u dubini svakog ljudskog bića, naše sličnosti nadma-šuju naše razlike.

Ja doista vjerujem da kreativni lju-di u osnovi moraju biti sebični i egocentrični. Ove moje riječi mož-da zvuče umišljeno i prenapuha-no, ali to je istina. Oni ljudi koji žive svoje živote mirno promatrajući što se sve događa oko njih, i koji uz to uopće ne pokušavaju poremetiti postojeće stanje nego žele živjeti prihvaćajući lake kom-promise jednostavno nisu kreativni, bez obzira o kojem je području kreativnosti riječ. Da bi čovjek izgradio nešto gdje prije njega nije bilo ničega, potrebna je duboka individualna koncentracija, a u većini slučajeva takva vrsta koncentracije pojavljuje se na mjestu koje nije povezano sa surad-njom s ostalima, to je ono mjesto koje bismo možda mogli nazvati *demonskim*. Štoviše, ako pojedinac dopusti svojem egu da divlja, uzimajući u obzir da je on doista ‘umjetnik’, takvo njegovo ponašanje nedvojbeno će prekinuti (ili barem poremetiti) bilo kakvu njegovu vezu s javnim, društvenim životom i svijetom koji ga okružuje, a to onda uzročno i neminovno ometa normalan rad i smeta dubokoj ‘osobnoj koncentraciji’ koja je nužna za bilo koji oblik kreativnosti. Ogoliti vlastiti ego pred kraj devetnaestog stoljeća bila je jedna stvar, ali danas, u dvadeset i prvom stoljeću, to je mnogo teže. Kreativni profesionalci neprekidno moraju pronalaziti te realistične točke kompromisa između njih i njihove okoline.“ ■

ezija jako uzvišena. Mogao bih kazati još mno-go toga ali nemam ni vremena, a ni volje. Jer „Pjesnička renesansa San Francisca“ poezija je nove Svete Budalaštine kao ona u drevna vremena (Li Poa, Han Shana, Toma O Bedla-ma, Kita Smarta, Blakea), štoviše, ona u sebi također uključuje i duhovnu disciplinu ozna-čenu kao haiku (Basho, Buson), koja zapravo predstavlja disciplinu prikazivanja svih stva-ri direktno, jasno, konkretno, bez apstrakcija ili objašnjenja, bla-bla, uistinu čovjekova sjet-na pjesma ■